

Alla Sitkovska

*Doctor of Economic Sciences,
Professor at the Department of Economics
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Maryna Polehenka

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Economics
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Сітковська А.О.

*доктор економічних наук, професор кафедри економіки
Дніпровського державного аграрно-економічного університету*

Полегенька М.А.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки
Дніпровського державного аграрно-економічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-47>

INNOVATIVE DIRECTIONS OF AGRIBUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Справжнім випробуванням для агробізнесу України в останні роки стало руйнування процесів, налагоджених роками логістичних ланцюгів, втрата доступу до значної частини посівних територій, знищувалася техніка і склади. Економіка країни зазнала збитків через втрату зерна, нафти та іншої сільськогосподарської продукції не лише внаслідок знищення, але й через систематичний експорт її окупантами. Особливо проблематичним є послаблення експортних потужностей через закриття портів та пошкодження елеваторів, що використовуються для тимчасового зберігання зерна [4].

Розвиток агробізнесу на інноваційній основі є визначальним фактором підвищення його ефективності та конкурентоспроможності. Аграрне підприємство має бути інноваційним та активним, розробляти інноваційну стратегію, яка є однією з функціональних стратегій будь-якого підприємства та одним із засобів досягнення поставленої мети. Інноваційна стратегія розвитку повинна бути гнучкою і швидко адаптуватися до змін на ринку; повинна відображати зміст і основні напрямки процесу інноваційного розвитку.

Основними інноваційними напрямками розвитку в сфері агробізнесу може бути: підвищення енергоефективності виробництва на засадах енергозбереження; вдосконалення логістики, ринкової інфраструктури; безвідходне виробництво і екологічно чисті технології; фінансова підтримка агроінновацій тощо.

Стратегія інноваційного розвитку національного агробізнесу має бути спрямована на поширення інновацій в агробізнесі та найбільше залучення підприємств у цій сфері до інноваційної діяльності. Розробка інноваційної стратегії розвитку має передбачати пошук принципово нових видів діяльності та технологій, методів організації виробництва та реалізації продукції. А ефективність інноваційної стратегії проявлятиметься саме у зростанні прибутку, збільшенні частки ринку та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, підвищенні ефективності бізнес-процесів, зниженні витрат, підвищенні рівня задоволеності споживачів [1].

Так, одним із векторів розвитку інноваційного розвитку національного агробізнесу має стати забезпечення експорту – як в інтересах національної економіки, так і зважаючи на важливість українського експорту для гарантованих поставок продовольства на світовий ринок. Важливою передумовою для цього є відновлення пошкоджених або будівництво нових зерносховищ. Крім того, важливо також створити резервний парк техніки (трактори, комбайни) і швидко замінити зруйновану техніку. Для цього агробізнесу необхідно залучити додаткове фінансування.

Сьогодні в Україні грантовий метод фінансування аграрних стартапів на базі інноваційних платформ та акселераторів набирає обертів. Це демонструє посилення ролі нових і нетрадиційних інструментів фінансування інновацій у сфері агробізнесу. Зокрема, краудфандинг став новим способом залучення фінансових ресурсів для інновацій. Він зазвичай використовує соціальні мережі, мережі сім'ї, друзів і знайомих, щоб розширити коло охочих фінансувати проект. Характерною рисою агробізнесу є тісний зв'язок між новими інноваціями та споживачами, оскільки нові інноваційні продукти зазвичай виступають як споживчі товари. Також слід враховувати значну актуальність продовольчої безпеки в очах громадськості. Можливим рішенням для обмеженого доступу до фінансування менших інноваторів у сільськогосподарському виробництві є рішення про об'єднання споживачів та розробників продуктів агроінновації шляхом краудфандингу [2].

Інноваційний ваучер агробізнесу – це безповоротна фінансова допомога, яка співпрацює з фермерами з одного боку та науково-дослідними установами для розробки або впровадження технологій, інновацій, які сприяють родючості сільськогосподарських угідь, розвитку зеленої енергетики, біотехнологій, зменшенню викидів парникових газів та зменшенню шкідливого впливу сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище. Обов'язковою умовою та особливістю надання інноваційних ваучерів є співпраця агробізнесу з науковими установами та вищими навчальними закладами [3].

Не менш важливим вектором інноваційного розвитку національного агробізнесу має стати переосмислення набору сільськогосподарських культур з акцентом на підвищення продуктивності. Так, українські землі придатні для вирощування сої (за сприятливою температурою взимку і влітку). Підвищити продуктивність агробізнесу в цілому корисно було б розширити глибину переробки. Вдалим прикладом є переробка насіння соняшнику для виробництва соняшникової олії, на реалізацію якої піде кілька років. При цьому це свідчить про те, що потенціал переходу на більш високу стадію ланцюжка вартості найближчим часом обмежений, оскільки встановлення виробничих потужностей і необхідної інфраструктури займе час. Наприклад, у разі експорту борошна замість зерна ймовірність введення переробки зерна на борошні в найближчі п'ять років оцінюється приблизно в 20%. Нарешті, доцільно було б збільшити інвестиції в зрошення, що дозволить збільшити валову продукцію рослинництва за рахунок відновлення цільового використання іригаційних площ та підвищення ефективності рослинництва.

Отже, для країни інноваційна діяльність як важлива складова розвитку національної економіки, особливо в післявоєнний період завжди буде об'єктом пильної уваги. З метою забезпечення ефективного функціонування агробізнесу України, необхідно формувати стратегії її розвитку на інноваційній основі, реалізація яких сприятиме не лише створенню передумов для досягнення висхідної тенденції економічного зростання держави та переходу її до сталого розвитку, але і до забезпечення економічної безпеки підприємств і держави для відновлення економіки країни в післявоєнний період.

Література:

1. Щуревич А.М. Інноваційні перспективи в розвитку аграрного сектору в Україні. *Інвестиції: практика та досвід. Серія «Державне управління»*. 2018. № 10. С. 101-105.
2. Сус Т., Судук Н., Ємець О., Мовчун С., Цюпа О. Інноваційний розвиток аграрного сектора: моделі фінансування та оцінка впливу фінансування на регіональному рівні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. Том 2 (49). С. 181-193. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.2.49.2023.4021>
3. Бойко Л., Бойко В. Сучасний стан агробізнесу в Україні та його ревіталізація у післявоєнний період. *Таврійський науковий вісник. Серія: «Економіка»*. 2023. № 16. С. 55-61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.7>
4. Втрати на \$40 млрд: як через війну страждає аграрний сектор України. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/19/695167/>